

**8th International Conference of Modern Research in
Psychology, Counseling, and Educational Sciences**

اثربخشی زوج درمانی هیجان - محور بر الگوهای ارتباطی زناشویی در زوجین دارای تعارضات زناشویی

زهرا سیفی کردلر^۱، پردیس حبیب زاده میاندو اب^۲، آرزو معصومیان^۳، یوسف هاشم زاده^۴، مهران محبیان فر^۵

**The effectiveness of emotion-based couple therapy on marital communication patterns
in couples with marital conflicts**

**Zahra Seyfi Kordlar – Pardis Habibzadeh Miyandoab - Arezo Masoomian - Yosef
hashemzadeh - Mehran Mohebianfar**

چکیده

پژوهش حاضر با هدف تعیین اثربخشی زوج درمانی هیجان - محور بر الگوهای ارتباطی زناشویی در زوجین دارای تعارضات زناشویی انجام شد. روش پژوهش از نوع نیمه آزمایشی و در قالب طرح پیش آزمون - پس آزمون با گروه کنترل بود، جامعه آماری پژوهش حاضر را زوجین دارای تعارضات زناشویی مراجعه کننده به کلینیک های مشاوره شهر اردبیل در نیمه دوم سال ۱۳۹۸ تشکیل دادند، که تعداد ۳۰ نفر از زوجینی که ملاک های ورود به مطالعه را داشتند و در پرسشنامه های الگوهای ارتباطی کریستنسن و سولاوی نمرات ضعیفی کسب کردند بصورت در دسترس مبتنی بر هدف به عنوان نمونه انتخاب شدند و بصورت تصادفی در دو گروه قرار گرفتند، سپس پروتکل درمانی برای آزمودنی های تحت درمان هیجان محور به مدت ۱۲ جلسه (هفته ای یک جلسه ۹۰ دقیقه ای) انجام گرفت و گروه کنترل تحت هیچ درمانی قرار نگرفت. بعد از اتمام جلسات درمان، آزمودنی های هر ۲ گروه به پرسشنامه ها پاسخ دادند. نتایج نشان داد میانگین نمره الگوهای ارتباطی زناشویی پس آزمون گروه آزمایش موجب افزایش نمره الگوهای ارتباطی زناشویی نسبت به گروه کنترل شده است. بر این اساس می توان نتیجه گرفت که زوج درمانی هیجان - محور بر الگوهای ارتباطی زناشویی در زوجین دارای تعارضات زناشویی تاثیر دارد.

کلمات کلیدی: زوج درمانی هیجان - محور، الگوهای ارتباطی زناشویی، زوجین، تعارضات زناشویی.

۱ دانشجوی دکتری روانشناسی عمومی، واحد اردبیل، دانشگاه آزاد اسلامی، اردبیل، ایران.

۲ دانشجوی دکتری روانشناسی عمومی، واحد اردبیل، دانشگاه آزاد اسلامی، اردبیل، ایران.

۳ کارشناسی ارشد روانشناسی بالینی، واحد کرج، دانشگاه آزاد اسلامی، کرج، ایران.

۴ کارشناسی ارشد روان شناسی بالینی، واحد خلخال، دانشگاه آزاد اسلامی، اردبیل، ایران.

۵ کارشناسی ارشد مشاوره خانواده، واحد علوم تحقیقات، دانشگاه آزاد اسلامی، اهواز، ایران.

**8th International Conference of Modern Research in
Psychology, Counseling, and Educational Sciences**

مقدمه

ازدواج و پیوند زناشویی یک موهبت الهی و یک پیوند ملکوتی و مقدس است که از طریق آن خانواده شکل می‌گیرد. خانواده نهادی است که شدت، عمق، گستردگی روابط و تعاملات در آن از هر جای دیگری بهتر است. تعارض بین فردی، به عنوان نوعی تعامل که در آن اشخاص تمایلات، دیدگاه‌ها و عقاید متضادی را بیان می‌کنند، تعریف می‌شود که بعضی محققان آن را رخدادی عادی در زندگی زناشویی می‌دانند. بروز تعارض^۱ در زندگی انسانها اجتناب ناپذیر است. تعارض کارکردی طبیعی در سیستم زوجی و حاصل وجود تفاوت‌های فردی است که می‌تواند به رشد رابطه‌ها کمک کند یا به آن آسیب برساند. این امر بسته به این است که تعارض چگونه حل و فصل شود (فلاح‌چای، ۱۳۸۷). تعارض زناشویی را می‌توان میان زوجین بهنجار در نظر گرفت چون احتمالاً عدم توافق میان دو نفر روی موضوعات مختلف در زندگی را می‌توان اجتناب‌ناپذیر دانست (حقیقی و همکاران، ۱۳۹۲). در روابط زوجین، فرض اصلی آن است که زوجین چگونه فرایندهای تعارض را مدیریت می‌کنند و محتوای واقعی تعارض خیلی مدنظر نیست. در صورتی که زوجین بتوانند تعارض‌هایشان را به گونه‌ای مثبت حل کنند، نه تنها برای خودشان، بلکه برای فرزندان‌شان هم این، مفید و سودمند واقع می‌شود. چون آنها یاد می‌گیرند که تعارض‌هایشان با سایرین را به گونه‌ای سازگارانه مدیریت کنند.

همانگونه که اشاره شد، یکی از دلایل عدم موفقیت در ازدواج، دارا بودن الگوهای ارتباطی ناسالم می‌باشد. یکی از راه‌های نگرستن به ساختار خانواده این است که به کانال‌های ارتباطی که از طریق آن اعضای خانواده به ویژه زوجین، با یکدیگر به تعامل می‌پردازند، پرداخته شود. به آن دسته از کانال‌های ارتباطی که به وفور در یک خانواده اتفاق می‌افتد الگوی ارتباطی گفته می‌شود (ترنهلیم^۲ و جانسن^۳، ۱۹۹۶؛ به نقل از سنائی منش، ۱۳۹۴). الگوهای ارتباطی معیوب، درک صحیح زوجین را از یکدیگر کاهش داده، باعث می‌شود همسران نتوانند از یکدیگر حمایت کنند، برای ارضای نیاز یکدیگر تلاش کنند و در مورد مسائل تعارض برانگیز دیدگاه یکدیگر را درک کنند و سرانجام باعث می‌شود مشکلات زناشویی و نارضایتی ایجاد شود، در مقابل الگوهای ارتباطی سالم و سازنده یکی از مهم‌ترین عوامل سازگاری زناشویی به شمار می‌آید (به نقل از احمدی و فاتحی زاده، ۱۳۸۴). علاوه بر الگوهای ارتباطی، انعطاف‌پذیری شناختی^۴ متغیر دیگری است که در سلامت و بهزیستی خانواده و خصوصاً زوجین نقش مهمی دارد. انعطاف‌پذیری شناختی به میزان تجربه‌پذیری فرد در مقابل تجارب درونی و بیرونی اطلاق می‌شود

¹ - Conflict

² Trenholm

³ Jensen

⁴ Cognitive flexibility

**8th International Conference of Modern Research in
Psychology, Counseling, and Educational Sciences**

(مویترا^۱ و گودیانو^۲، ۲۰۱۶). افراد انعطاف پذیر درباره دنیای درونی و بیرونی کنجکاو هستند و زندگی آنها از لحاظ تجربه غنی است. چون تجارب جدید را می پسندند و خواهان تجربه بیشتر هستند. آنها نه تنها از مواجهه با تجارب درونی و بیرونی اجتناب نمی کنند، بلکه حتی گاهی به دنبال کسب تجربیات جدید می روند (والاس^۳ و همکاران، ۲۰۱۵).

از رویکردهای موثر زوج درمانی در حل مشکلات زناشویی زوج ها، می توان به رویکرد هیجان - محور^۴ اشاره کرد (پنگ^۵، ۲۰۱۴). زوج درمانی هیجان - محور را جانسون و گرینبرگ در سال (۱۹۹۵) مطرح کردند و بر تعامل زوج ها به عنوان موضع تغییر درمانی، تاکید کردند. زوج درمانی هیجان - محور بیان می کند که تاثیر متقابلی بین تعامل زوج ها و تجربه عاطفی درونی وجود دارد، بویژه روابط آشفته ناشی از سبک دلبستگی ناامن هستند. هدف رویکرد زوج درمانی هیجان - محور دسترسی و پردازش مجدد واکنش های عاطفی اساسی در تعاملات زوج ها است. این واکنش ها به توسعه سبک های دلبستگی امن تر و الگوی متفاوت تعامل زوج ها، همدلی نسبت به تجارب یکدیگر و تدوین الگوهای تعاملی جدید منتهی می شود، همچنین درمانگر هیجان - محور با تقویت رشته های دلبستگی ایمن در روابط بین زوج ها و همچنین با استفاده خلاقانه از فنون رویکرد هیجان محور چرخه ی تعاملی جدیدی در الگوی تعاملی بین زوج ها ایجاد می کند که در نهایت منجر به صمیمیت زناشویی در ابعاد مختلف می گردد (اسدیور و همکاران، ۱۳۹۱). تاکید زوج درمانی هیجان - محور بر روش دلبستگی های سازگارانه، از طریق مراقبت، حمایت و توجه متقابل برای نیازهای خود و همسر است. این رویکرد معتقد است که آشفستگی های زناشویی همراه حالت فراگیر از عاطفه منفی و آسیب های دلبستگی ایجاد می شود و ادامه پیدا می کند (جاویدی و همکاران، ۲۰۱۳). زوج درمانی هیجان - محور می تواند به عنوان درمانی موثر و کارآمد برای رفع اختلالات جنسی بین زوجین به کار رود. همچنین این رویکرد می تواند در کاهش اختلافات زناشویی و تعارضات به زوجین کمک کند (لو^۶ و همکاران، ۲۰۱۶).

بنابراین پژوهش حاضر به دنبال پاسخ به این سوال است که آیا زوج درمانی هیجان - محور بر الگوهای ارتباطی زناشویی در زوجین دارای تعارضات زناشویی تاثیر دارد؟

فرضیه پژوهش

زوج درمانی هیجان - محور بر الگوهای ارتباطی زناشویی در زوجین دارای تعارضات زناشویی تاثیر دارد.

روش پژوهش

¹ Moitra
² Gaudiano
³ Wallace
⁴ Emotionally Focused Couple Therapy
⁵ Peng
⁶ Love

**8th International Conference of Modern Research in
Psychology, Counseling, and Educational Sciences**

روش پژوهش از نوع نیمه آزمایشی و در قالب طرح پیش آزمون - پس آزمون با گروه کنترل بود، جامعه آماری پژوهش حاضر را زوجین دارای تعارضات زناشویی مراجعه کننده به کلینیک های مشاوره شهر اردبیل در نیمه دوم سال ۱۳۹۸ تشکیل دادند، که تعداد ۳۰ نفر از زوجینی که ملاک های ورود به مطالعه را داشتند و در پرسشنامه های الگوهای ارتباطی کریستنسن و سولاوی نمرات ضعیفی کسب کردند بصورت در دسترس مبتنی بر هدف به عنوان نمونه انتخاب شدند و بصورت تصادفی در دو گروه قرار گرفتند، سپس پروتکل درمانی برای آزمودنی های تحت درمان هیجان محور به مدت ۱۲ جلسه (هفته ای یک جلسه ۹۰ دقیقه ای) انجام گرفت و گروه کنترل تحت هیچ درمانی قرار نگرفت. بعد از اتمام جلسات درمان، آزمودنی های هر ۲ گروه به پرسشنامه ها پاسخ دادند.

ابزار پژوهش

پرسشنامه الگوهای ارتباطی کریستنسن و سولاوی (۱۹۸۴):

این پرسشنامه توسط کریستنسن و سولاوی در سال (۱۹۸۴) ساخته شده است. ابزار خودسنجی نسبتا جدید است که به منظور برآورد ارتباط زناشویی طراحی شده است. پرسشنامه ۳۵ سوال دارد و رفتارهای زوجین را در طی سه مرحله تعارض زناشویی برآورد می کند. این مراحل عبارتند از: الف) هنگامی که مشکلی در رابطه زوجین به وجود می آید. ب) در طول بحث راجع به مشکل ارتباطی. ج) بعد از بحث راجع به مشکل ارتباطی. این پرسشنامه از چهار خرده مقیاس تشکیل شده است که عبارتند از: ۱- ارتباط سازنده متقابل ۲- ارتباط توقع کناره گیری مرد ۳- ارتباط توقع کناره گیری زن ۴- ارتباط اجتناب متقابل. در ایران این پرسشنامه توسط عبادت پور (۱۳۷۹) ترجمه شده و مورد هنجاریابی قرار گرفته است، ضرایب همبستگی به دست آمده برای سه خرده مقیاس ارتباط سازنده متقابل، ارتباط اجتنابی متقابل و ارتباط توقع/ کناره گیری به ترتیب عبارتند از: ۰/۵۸، ۰/۵۸، ۰/۳۵ بود که همگی در سطح آلفای ۰/۰۱ معنی دار بودند. برای تعیین پایایی پرسشنامه همبستگی درونی در مورد خرده مقیاس های این پرسشنامه محاسبه گردیده است و ارقام به دست آمده به ترتیب عبارت بودند از: سازنده متقابل ۰/۵۰، اجتنابی متقابل ۰/۵۱، مرد متوقع/ زن کناره گیر ۰/۵۲ و زن متوقع/ مرد کناره گیر ۰/۵۵. زوجین هر رفتار را روی یک مقیاس ۹ درجه ای لیکرت که از ۱ (اصلا امکان ندارد) تا ۹ (خیلی امکان دارد) تنظیم شده درجه بندی می کنند.

یافته ها

تحلیل توصیفی:

**8th International Conference of Modern Research in
Psychology, Counseling, and Educational Sciences**

جدول ۱: میانگین و انحراف معیار متغیر الگوهای ارتباطی

کنترل (N=15)				مرحله		متغیر
هیجان				آزمایش		هیجان
محور (N=15)						
SD	M	SD	M			
۲,۳۵	۲۲,۷۸	۴,۵۷	۲۱,۷۵	پیش آزمون	ارتباط سازنده متقابل	
۲,۳۶	۲۷,۵۴	۴,۲۴	۲۳,۳۵	پس آزمون		
۴,۴۵	۱۸,۶۸	۴,۶۸	۱۹,۱۲	پیش آزمون	مرد متوقع / کناره گیر زن	
۴,۸۵	۱۳,۴۵	۴,۷۴	۲۰,۶۹	پس آزمون		
۴,۵۲	۱۹,۳۲	۴,۱۲	۱۷,۶۷	پیش آزمون	زن متوقع / کناره گیر مرد	
۳,۹۶	۱۳,۴۱	۴,۳۸	۱۶,۵۲	پس آزمون		
۲,۲۷	۲۲,۲۸	۳,۹۸	۲۳,۴۲	پیش آزمون	ارتباط اجتناب متقابل	
۲,۲۴	۱۸,۷۴	۳,۵۷	۲۴,۹۶	پس آزمون		

تجزیه و تحلیل استنباطی:

فرضیه: زوج درمانی هیجان - محور بر الگوهای ارتباطی زناشویی در زوجین دارای تعارضات زناشویی تاثیر دارد.

جدول ۲: آزمون F لوین برای برابری واریانس ها در متغیر الگوهای ارتباطی در پیش آزمون و پس آزمون

Sig	Df2	Df1	F	متغیر
.۱	۳۰	۱	۱,۷۸	الگوهای سازنده متقابل
.۱	۳۰	۱	۱,۶۸	مرد متوقع/زن کناره گیر
.۳	۳۰	۱	.۶۸۴	زن متوقع/مرد کناره گیر
.۴	۳۰	۱	.۶۱۲	الگوی اجتناب متقابل

**8th International Conference of Modern Research in
Psychology, Counseling, and Educational Sciences**

با توجه به جدول ۲ میزان F لوین برای برابری واریانس های متغیرهای پژوهش در پس آزمون گروه آزمایش و کنترل نشان می دهد که واریانس مولفه های الگوی های ارتباطی در بین گروه ها برابر است، لذا شرط اجرای تحلیل کوواریانس برقرار می باشد. جدول ۳: تحلیل کوواریانس چند متغیری نمره های پس آزمون الگوهای ارتباطی با آموزش برنامه هیجان محور و نمره

های همپراش پیش آزمون

sig	F	MS	SS	df		
.۰۱	۶,۳۵	۵۲,۷۵	۵۵,۷۵	۱	الگوی سازنده متقابل	تکنیک
.۰۰۰	۸۱,۶۸	۵۷,۶۸	۶۱,۸۴	۱	مرد متوقع/زن کناره گیر	
.۰۰۰	۵۱,۷۵	۶۱,۳۵	۶۵,۵۳	۱	زن متوقع/مرد کناره گیر	
.۰۰۰	۵۶,۸۵	۷۸,۴۵	۸۷,۶۹	۱	الگوی اجتناب متقابل	
.۰۰۰	۵۵,۵۲	۳۴۵,۱۲	۳۸۴,۷۴	۱	الگوی سازنده متقابل	پیش آزمون
.۰۰۰	۳۴۱,۴۵	۲۵۸,۳۵	۲۸۵,۱۲	۱	مرد متوقع/زن کناره گیر	
.۰۰۰	۲۵۴,۶۸	۲۶۸,۸۶	۲۶۴,۶۵	۱	زن متوقع/مرد کناره گیر	
.۰۰۰	۵۱,۹۸	۶۴,۱۲	۶۴,۸۴	۱	الگوی اجتناب متقابل	
		۷,۴۵	۱۷۵,۳۵	۲۴	الگوی سازنده متقابل	خطا
		.۸۴۱	۲۲,۱۲	۲۴	مرد متوقع/زن کناره گیر	
		۱,۳۵	۳۴,۳۵	۲۴	زن متوقع/مرد کناره گیر	
		۱,۶۸	۳۵,۴۵	۲۴	الگوی اجتناب متقابل	
			۱۹۳۷۱,۰۰۰	۳۰	الگوی سازنده متقابل	کل
			۹۹۹۰,۰۰۰	۳۰	مرد متوقع/زن کناره گیر	
			۷۸۷۰,۰۰۰	۳۰	زن متوقع/مرد کناره گیر	
			۱۴۹۶۱,۰۰۰	۳۰	الگوی اجتناب متقابل	

**8th International Conference of Modern Research in
Psychology, Counseling, and Educational Sciences**

چنانکه در جدول ۳ مشاهده می شود، اثر آموزش تکنیک هیجان محور بر الگوی ارتباطی از لحاظ آماری معنادار است. بنابراین زوج درمانی هیجان - محور بر الگوهای ارتباطی زناشویی در زوجین دارای تعارضات زناشویی تاثیر دارد.

بحث و نتیجه گیری

فرضیه: زوج درمانی هیجان - محور بر الگوهای ارتباطی زناشویی در زوجین دارای تعارضات زناشویی تاثیر دارد.

نتایج نشان داد میانگین نمره الگوهای ارتباطی زناشویی پس آزمون گروه آزمایش موجب افزایش نمره الگوهای ارتباطی زناشویی نسبت به گروه کنترل شده است. بر این اساس می توان نتیجه گرفت که زوج درمانی هیجان - محور بر الگوهای ارتباطی زناشویی در زوجین دارای تعارضات زناشویی تاثیر دارد. نتایج بدست آمده با پژوهش های صادقی و همکاران (۱۳۹۵)، رنجبری (۱۳۹۲)، جاویدی (۲۰۱۲)، رضایی و همکاران (۲۰۱۰)، کلی و همکاران (۲۰۱۴)، جانسون (۲۰۱۲) همسو می باشد. در این راستا می توان گفت، زوج هایی که مشکلاتی در زندگی دارند، به مراتب ارتباط کمتری در زندگی زناشویی تجربه می کنند، آنها نسبت به هم بیگانه می شوند و به مراتب از هم فاصله می گیرند. کاهش بروز هیجان در زندگی آنها منجر به فاصله از هم و صدمه در دل بستگی آنها نسبت به شریک زندگی خود می شود، الگوهای ارتباطی آنها کاهش می یابد، به مراتب افزایش انتظارات غیرواقع بینانه از هم افزایش تعارضات و کاهش رضایتمندی زناشویی را به دنبال داشته و باعث عدم خشنودی در زندگی زناشویی می گردد و نهایتاً منجر به دلزدگی و میل به جدایی می شود. درمان هیجان مدار شیوه درمانی است که تأکید اصلی آن بر مشارکت هیجان در الگوهای دائمی ناسازگاری در زوجین آشفته می باشد. تلاش این درمان آشکار ساختن هیجانان آسیب پذیر در هر کدام از زوجین و تسهیل توانایی زوجین در ایجاد این هیجانان به شیوه های ایمن و محبت آمیز می باشد. اعتقاد بر این است که پردازش این هیجانان در بافتی ایمن، الگوهای تعاملی سالم تر و جدیدتر را به وجود می آورد که سبب آرام شدن سطح آشفتگی و افزایش دوست داشتن، صمیمیت و در پایان ارتباطی رضایت بخش تر می باشد (جانسون، ۲۰۰۷). در رویکرد هیجان محور، اشتیاق، تعهد و نگاه به روابط عاشقانه که به بهترین نحو در نظریه دل بستگی بیان شده است، با هم ترکیب می شوند. با توجه به نقش عمده هیجانان در نظریه دل بستگی، این درمان به نقش مهم هیجانان و ارتباطات هیجانی در سازماندهی الگوهای ارتباطی اشاره داشته و هیجانان را عامل تغییر در نظر می گیرد (جانسون، ۲۰۰۹).

**8th International Conference of Modern Research in
Psychology, Counseling, and Educational Sciences**

منابع

- احمدی، سیداحمد؛ فاتحی زاده، مریم. (۱۳۸۴). بررسی رابطه الگوهای ارتباطی زوجین و میزان رضایتمندی زناشویی زوجین شاغل در دانشگاه اصفهان، *خانواده پژوهی*، ۲(۱): ۱۰۹-۱۲۰.
- اسدپور، اسماعیل؛ نظری، علی محمد؛ ثنائی ذاکر، باقر؛ شقاقی، شهرزاد. (۱۳۹۱). بررسی اثربخشی زوج درمانی هیجان - محور بر افزایش صمیمیت زناشویی زوج های مراجعه کننده به مراکز مشاوره شهر تهران، *پژوهش های روان شناسی بالینی و مشاوره*، ۲(۱): ۲۵-۳۸.
- بهراری، فرشاد. فاتحی زاده، مریم السادات. احمدی، سیداحمد. مولوی، حسین. بهرامی، فاطمه. (۱۳۸۹). تاثیر مشاوره زناشویی مبتنی بر امید، بخشش و ترکیبی از این دو بر میزان تحریف های شناختی بین فردی زوج های متقاضی طلاق. *تحقیقات علوم رفتاری*. دوره ۸. شماره ۱. صص ۳۳-۲۵.
- جاویدی، نصیرالدین؛ سلیمانی، علی اکبر؛ احمدی، خدابخش؛ صمدزاده، منا. (۱۳۹۲). اثربخشی زوج درمانی هیجان مدار (EFT) بر بهبود الگوهای ارتباطی زوجین، *مجله تحقیقات علوم رفتاری*، ۱۱(۵): ۴۰۲-۴۱۰.
- حقیقی، حمید. زارعی، اقبال. قادری، فواد. (۱۳۹۱). بررسی ساختار عاملی و ویژگی های روان سنجی پرسشنامه سبک های حل تعارض رحیم در بین زوجین ایرانی. *فصلنامه مشاوره و روان درمانی خانواده*. سال ۱. شماره ۴. صص ۸۹-۷۱.
- رضائی، مهدیه؛ یونسی، سیدجلال؛ سگری، علی؛ میرزایی، جعفر. (۱۳۸۹). تاثیر زوج درمانی هیجان مدار بر بهبود الگوهای ارتباطی جانبازان مبتلا به PTSD ناشی از جنگ و همسرانشان، *فصلنامه خانواده پژوهشی*، ۱(۲۱): ۴۳-۵۸.
- رنجبری، مجتبی. (۱۳۹۲). *مقایسه ی اثربخشی زوج درمانی هیجان محور (EFCT) و راه حل محور (SFCT) بر شادمانی و نگرش های ارتباطی ناکارآمد زناشویی*، پایان نامه کارشناسی ارشد دانشگاه فردوسی مشهد.
- سنائی منش، مهری؛ زارعی، اقبال. (۱۳۹۴). بررسی تأثیر آموزش مهارت خودافشایی بر الگوهای ارتباطی زوجین مراجعه کننده به مراکز مشاوره شهر بندر عباس، *اولین همایش علمی پژوهشی روانشناسی، علوم تربیتی و آسیب شناسی جامعه بصورت الکترونیکی*، شرکت طلای سبز.
- فلاح چای، سیدرضا. (۱۳۸۷). *مقایسه اثر بخشی رویکرد آموزش شناختی - رفتاری زوجین بر اساس رویکرد روایت درمانگری در کاهش تعارضات زناشویی*. رساله دکتری روان شناسی، دانشکده روان شناسی و علوم تربیتی، دانشگاه علامه طباطبائی.
- کاپلان، اچ. و سادوک، وی. (۱۹۹۴). *خلاصه روانپزشکی علوم رفتاری - روانپزشکی بالینی*، جلد دوم. (ترجمه ی نصرت اله

**8th International Conference of Modern Research in
Psychology, Counseling, and Educational Sciences**

پورافکاری (۱۳۷۶). تهران: انتشارات شهرآب.

- Franklin, C; Zhang, A; Froerer, A; Johnson (2017). Solution Focused Brief Therapy: A Systematic Review and Meta-Summary Of Process Research, *journal of marital and family therapy*, 43(1):16-30.
- Johnson S.M., Zuccarini, D. (2010). Integrating Sex And Attachment In Emotionally Focused Couple Therapy. *Journal of Marital and Family Therapy* .October 2010, Vol.36, No. 4, 431–445.
- Johanson, M ssan. (2009). Attachment Theory and Emotionally Focused Therapy for Individuals and Couples. From Attachment Theory and Research in Clinical Work with Adults. by Joseph H. Obegi and Ety Berant. *The Guilford Press*: 410-433.
- Love, H. A., Moore, R. M., Stanish, N. A. (2016). Emotionally focused therapy for couples recovering from sexual addiction. *Sexual and Relationship Therapy* 31(2) 176-189.
- Ledbetter, M.A. (2009). Family communication patterns and relational maintenance behavior: Direct and mediated association with friendship closeness. *Human Communication Research*, 35(1), 130-147 .
- Moitra E, Gaudiano BA. (2016). A psychological flexibility model of medication adherence in psychotic-spectrum disorders. *J Context Behav Sci.* ;5(4):252-7. DOI: 10.1016/j.jcbs.2016.10.003.
- Peng Y. (2014). The use of recursive frame analysis on an emotionally focused couples therapy session. *The Qualitative Report*. 19(63):1-25.
- Wallace DP, McCracken LM, Weiss KE, Harbeck-Weber C. (2015). The role of parent psychological flexibility in relation to adolescent chronic pain: further instrument development. *J Pain*;16(3):235-46. DOI: 10.1016/j.jpain.2014.11.013 PMID: 254990658.